

УДК 711.437/438

Кузьменко Т. Ю.,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРИМІСЬКИХ ЗОН

Розглянуто прийоми вдосконалення планувальної структури сіл, показано взаємозв'язки цих прийомів з відповідними принципами функціонально-планувальної організації приміських сільських поселень.

Ключові слова: приміська зона, функціонально-планувальна організація, приміське сільське поселення.

Вступ. Суспільні зміни та соціально-економічні трансформації, що наразі відбуваються на сільських теренах нашої країни породжують низку проблем: взаємоузгодження планувальних та землевпорядних питань, низька щільність забудови сільських поселень, відсутність місць працевлаштування та умов для відтворення людського капіталу. Це часто виявлено у розширенні території сіл при зменшенні людності поселень і, відповідно, щільності забудови і заселення сіл. Ці процеси наявні також у приміських селах. Тому актуальним є дослідження процесів, що відбуваються в приміських селах, а також вироблення пропозицій та прийомів щодо вдосконалення їх функціонально-планувальної організації.

Огляд досліджень та публікацій. Значний обсяг досліджень стосовно сільського планування та принципів формування сіл було досліджено до кінця ХХ століття: Віншу І.О., Багіров Р.Д., Заковоротня Т.А., Маханько Б.А. [1, 3, 9] тощо. Наразі значний внесок у дослідження соціально-економічного розвитку сільських поселень, зокрема і приміських становлять роботи в галузі економічної географії: Нефьодової Т.Г., Ковальова О.П., Підгрушного Г.П., [4,6,8] та ін. З останніх досліджень стосовно містобудівних проблем сільських поселень відомі роботи наступних авторів: Дмитренка А.Ю., Огоньок В.О., Пустовєтова Г.І., Степанюка А.В., Яценка В. О.[2, 10-14] тощо.

Мета роботи полягає у відпрацюванні основних прийомів відповідно з визначеними принципами функціонально-планувальної організації приміських сільських поселень.

Виклад основного матеріалу. Проведені раніше дослідження [5] дали можливість визначити принципи функціонально-планувальної організації приміських сільських поселень (ПСП) в умовах соціально-економічних

трансформацій та урбанізаційних процесів в приміських зонах великих міст. Це наступні принципи: **компактності, диференціації, функціональної спеціалізації, пріоритетності та варіантності**. Загальновідомий в містобудуванні принцип компактності застосовано автором тому, що вважаємо обов'язковим, відповідно, його уведено до переліку принципів. Для його забезпечення запропоновано наступні прийоми: впровадження виробничо-сельбищних та виробничо-обслуговуючих утворень, організація прямих та найкоротших зв'язків з довкіллям, землеустроєм, мережею інженерних комунікацій.

Прийоми формування різних функціональних типів ПСП, утворення нових містоформуєчих функцій поселення, урахування залежності планувальної структури від зовнішніх транспортних коридорів та природних особливостей забезпечують принцип диференціації. Формування функціонального типу залежить від поясного та рекреаційного зонування приміської зони та наявності транспортних коридорів. При цьому планувальна схема села з розміщенням громадського центру вирішується залежно від зовнішніх транспортних коридорів (термін введено Заковоротньою Т.А. [3]), які обумовлюють формування наступних планувальних схем сіл: транзитної, тупикової і вузлової. За транзитної схеми відбувається формування переважно лінійної планувальної структури, вузлової – компактної або розгалужено-гіллястої, тупикової – компактної, вільної, прямокутно-квартальної.

Прийоми формування ПСП за числом функцій: монофункціональне, біфункціональне, багатфункціональне; виявлення оптимального шляху розвитку ПСП відповідно з визначальними (пріоритетними) факторами розвитку та поступове формування його як певного типу: супутника, рекреаційного чи виробничого та їх підтипів, що підтверджується розрахунком бальної оцінки за визначальними факторами розвитку [6]. Визначальні фактори розвитку території ПСП, як пріоритетні визначені в результаті дослідження особливостей його території та оцінені за умовною шкалою балів (1-7). Ці прийоми забезпечують принцип функціональної спеціалізації.

Принцип пріоритетності забезпечується наступними прийомами: вибір визначальних факторів розвитку та розрахунок бальної оцінки за визначальними факторами розвитку.

Принцип варіантності виявляється наступними прийомами: трансформація структурних частин поселення, їх перепрофілювання на іншу функцію. Забезпечується також пошук альтернативних варіантів спеціалізації та функціонально-планувальної організації з метою вибору найбільш оптимального, як можливість забезпечення сталого розвитку поселення.

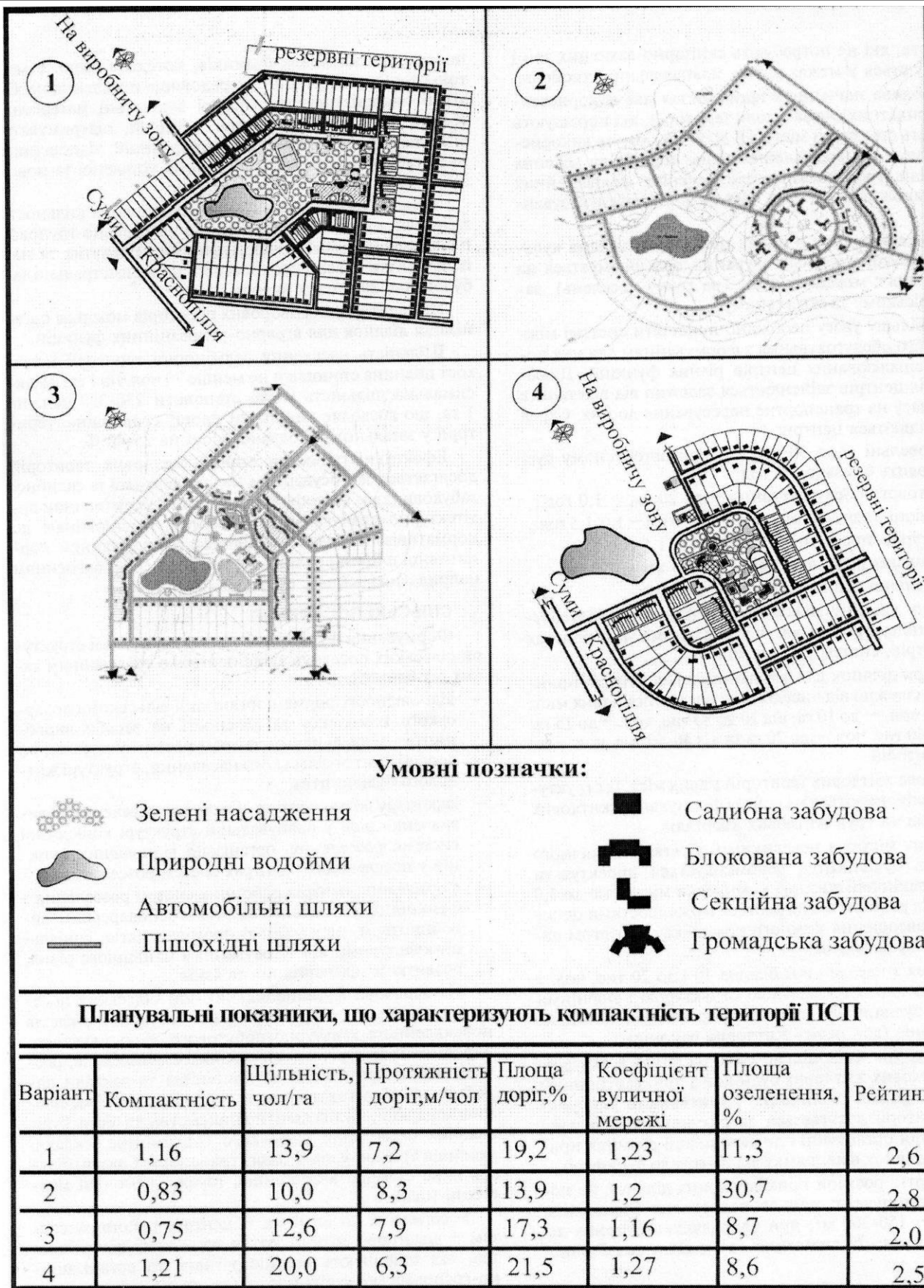

Рис. 1. Взаємовплив принципів компактності і варіантності на прикладі села Великий Бобрик Сумської області (експериментальне проектування)

Висновки. Названі вище прийоми, що забезпечують реалізацію визначених дослідженням принципів: компактності, диференціації, функціональної спеціалізації, пріоритетності та варіантності; взаємопов'язані між собою. Один або два прийоми можуть бути одночасно застосовані для реалізації двох-трьох принципів. Так, принцип варіантності тісно пов'язаний з трьома: диференціації, функціональної спеціалізації та пріоритетності. Тим самим передбачено варіантність містобудівних рішень та вибір таких, що найбільше відповідають конкретним природним та містобудівним умовам.

Література

1. Виншу И.А. Архитектурно-планировочная организация сельских населенных мест / И.А. Виншу. – М.: Стройиздат, 1986. – 279 с.
2. Дмитренко А.Ю. Принципи функціонально-планувальної організації малих сільських поселень (на прикладі Північно-Східного регіону України): дис.. канд. техн.. наук:05.23.20 / Дмитренко А.Ю. – Полтава, 2006. – 212 с.
3. Заковоротная Т.А. Особенности планировки и застройки сельских поселений в системе расселения / Т.А. Заковоротная // Архитектурно-планировочная организация сельских населенных пунктов. – Куйбышев. – 1988. – С. 41-48.
4. Ковалев А.П. Ландшафт сам по себе и для человека. Монография – Харьков: «Бурун Книга», 2009.- 928 с.
5. Кузьменко Т.Ю. Принципи та прийоми функціонально-планувальної організації приміських сільських поселень / Т.Ю. Кузьменко // Містобудування та територіальне планування. – 2015. - №58. – С. 237- 243.
6. Кузьменко Т.Ю. Обоснование функциональной специализации и трансформации планировочной структуры пригородных сельских поселений / Т.Ю. Кузьменко // Новые идеи нового века – 2014: Матер. XIV межд. научн. конф. в 3 т.: Тихоокеан. Гос. Ун-т: Хабаровск, 2014. – т.2. – С. 153-158.
7. Нефедова Т.Г. Между городом и деревней / Т.Г. Нефедова, А.И. Трейвиш // Мир России, 2002. Том XI . - №4. С.61-82.
8. Огоньок В.О. Архітектурно-планувальна реорганізація та розвиток соціальної інфраструктури сільських поселень в умовах інтенсивних трансформацій: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд.. арх.: спец. 18.00.01. Львів, 2013. – 23 с.
9. Підгрушний Г.П. Сучасні процеси територіальної організації промислових регіонів України / Г.П. Підгрушний // Український географічний журнал. – 2006. - №1. – С. 20-37.

10. Планировка и застройка сельских населенных мест в СССР / [Р.Д. Багиров, В.Р. Беленький, В.М. Беляев и др.]; под ред. Б.А. Маханько, В.И. Музычкина. – М.: Стройиздат, 1980. – 294 с.
11. Пустоветов Г.И. Архитектура сельских поселений в новых социально-экономических условиях (жилые и производственные здания и сооружения): автореф. дис.. на соиск. учен. ст. докт. арх.: М.: МАРХИ, 2003. – 30 с.
12. Слюсар С.Т. Теоретичні основи дослідження економічних відносин між містом та його приміською зоною / С.Т. Слюсар // Наука й економіка. – 2013. - №4 (32), том 2. – С. 312-317.
13. Степанюк А.В. Архітектурно-планувальна реконструкція центральних сіл первинної системи розселення (на прикладі Львівської області): автореф. дис. на здобуття наук. ст. канд. арх.: спец. 18.00.01. / В.О. Степанюк. – Львів, 2011. - 24 с.
14. Яценко В.О. Приміська зона – ретроспектива, реальність, перспектива / В.О. Яценко // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2015. – №58. – С.331-340.

Аннотация

Рассмотрены приемы усовершенствования планировочной структуры сел, показаны взаимосвязи этих приемов с соответственными принципами функционально-планировочной организации пригородных сельских поселений.

Ключевые слова: пригородная зона, функционально-планировочная организация, пригородное сельское поселение.

Abstract

It is observed methods of improvement of planning village's structure, it is showed interrelations of these methods with corresponding principles of functional planning organization of suburban rural settlements.

Content words: suburban zone, functional planning organization, suburban rural settlements.